

Notat

Tvangsindlæggelser og anden brug af tvang i psykiatrien i 2022

Tvangsindlæggelse er en form for frihedsberøvelse. I Inatsisartutlov nr. 11 af 12. juni 2019 om frihedsberøvelse og anden tvang i psykiatrien kapitel 3 står der følgende:

“§ 7. Tvangsindlæggelse, jf. §§ 8-10, eller tvangstilbageholdelse, jf. § 11, må kun finde sted, såfremt personen er sindssyg eller befinder sig i en tilstand, der ganske må ligestilles hermed, og det vil være uforsvarligt ikke at frihedsberøve den pågældende med henblik på behandling, fordi:

- 1) udsigten til helbredelse eller en betydelig og afgørende bedring af tilstanden ellers vil blive væsentlig forringet, eller*
- 2) den pågældende frembyder en nærliggende og væsentlig fare for sig selv eller andre.”*

Lovens § 2, stk. 2-4 fastsætter desuden de særlige regler for brugen af tvang overfor mindreårige.

Alle tvangsindlæggelser og – tilbageholdelser, samt fikseringer og fysiske magtanvendelser, herunder også brugen af tvang overfor mindreårige patienter, bliver indberettet til Landslægeembedet.

I Selvstyrets bekendtgørelse nr. 18 af 2. december 2013 om tvangsprotokoller og optegnelser, samt registrering og indberetning af tvang, samt udskrivningsaftaler og koordinationsplaner på sundhedsvæsenets institutioner står der i kapitel 1 og i kapitel 2:

“§ 1. Der skal på enhver af sundhedsvæsenets institutioner, hvor frihedsberøvelse og anvendelse af anden tvang forekommer i forbindelse med indlæggelse, ophold og behandling af psykiatriske patienter, forefindes en tvangsprotokol.

...

§ 16. Overlægen på Dronning Ingrid's Hospitals psykiatriske afdeling skal løbende foretage indberetning til Landslægeembedet om anvendelsen af de i §§ 2-10 og §§13-14 omhandlede foranstaltninger.”

De tvangsprotokoller, som Landslægeembedet modtager, bruges til en samlet opgørelse af tvangsindlæggelser, tvangstilbageholdelser, fikseringer og magtanvendelser.

1. Tvangsindlæggelse

I dette afsnit beskrives tvangsindlæggelser foretaget i 2022.

Antal tvangsindlagte

Tabel 1: Aldersfordelingen hos tvangsindlagte patienter på tvangsindlæggelsens iværksættelsesdato i 2022

	<20	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	>69	Total (%)
Helbred (kvinder)	0	4	0	1	0	3	0	8 (13,6 %)
Helbred (mænd)	2	2	2	5	4	2	1	18 (30,5 %)
Farlighed (kvinder)	8	11	1	0	0	1	0	21 (35,6 %)
Farlighed (mænd)	4	6	1	0	0	1	0	12 (20,3 %)
Total	14	23	4	6	4	7	1	59
Procent	23,7 %	38,9 %	6,8 %	10,2 %	6,8 %	11,9 %	1,7 %	≈100,0 %

*I politiets årsstatistik, ses 75 tvangsindlæggelser i 2022 (1). Derfor ses stor forskel fra Landslægeembedets tal på 59.

Efter samtale med politiet kom vi frem til, at nogle af tvangsindlæggelsesansøgningerne fra sygehuset, som politiet modtager, ikke ender med tvangsindlæggelse, men alligevel registreres som medvirken til tvangsindlæggelse i politiets register.

Ovenfor i tabel 1 viser, at der var i alt 59 indlæggelser i 2022, fordelt på 48 personer. 8 personer blev tvangsindlagt 2 og 3 gange i løbet af 2022. Af de 48 var 22 mænd og 26 kvinder. Dertil ses i tabel 1, at lidt over halvdelen af tvangsindlagte var mænd (50,8 %).

26 (44,1 %) af tvangsindlæggelserne skete af helbredsmæssige grunde, mens 33 (55,9 %) af tvangsindlæggelserne var på grund af farlighed (tabel 1).

Dertil ses i tabel 1, at der var i alt 14 tvangsindlæggelser af teenagere (alder mellem 13-19 år), fordelt på 12 patienter. Af de 12 var 4 mænd/drenge og 8 kvinder/piger. Data viser at 2 teenagere blev tvangsindlagt 2 gange i løbet af 2022. Derudover viser data, at 2 personer var under 15 år og 2 personer var 15 år på tvangsindlæggelsens iværksættelsesdato.

Tabel 2: Tvangsindlæggelser iværksat i 2022 pr. 1.000. indbyggere

	Alle ¹	Voksne (over 18 år) ¹	Børn og unge (0-17 år) ¹
Antal berørte pr. 1.000 Indbyggere	1,04	0,88	0,16

1. Unikke CPR

2. Grønlands befolkning pr. 1. oktober 2022 (tabel 1, 2022Q4) (2).

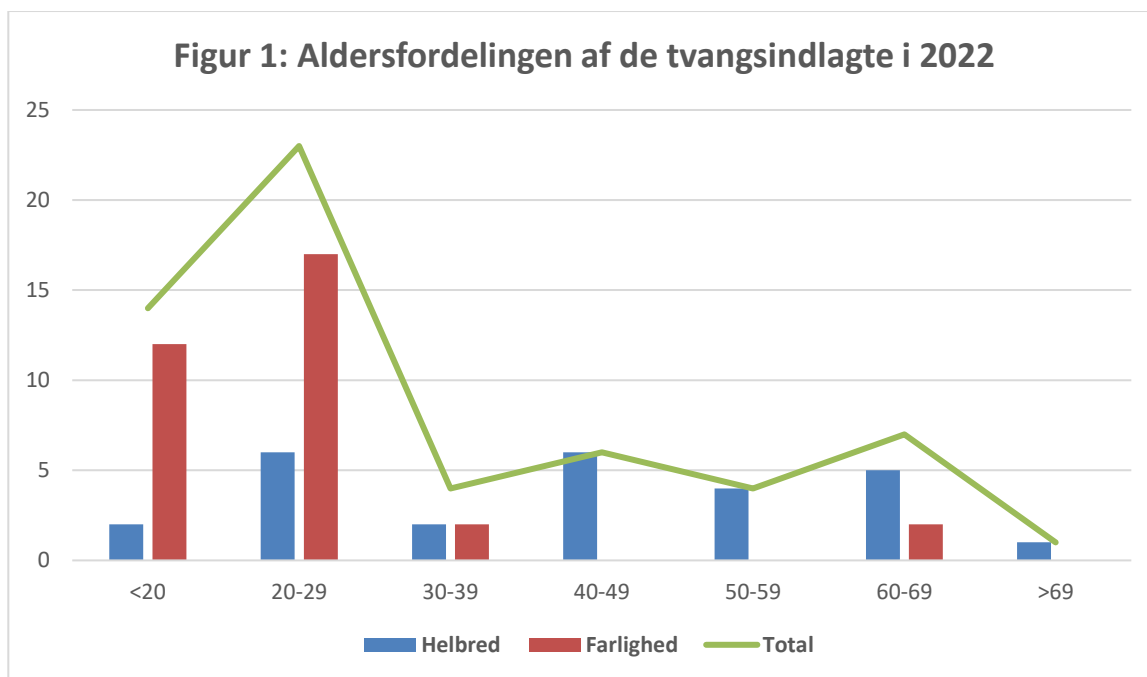
I tabel 2 ses, at der i alt var 1,04 tvangsindlagte patienter per 1.000 indbyggere i 2022.

De indberettede oplysninger viser at der i 50 tilfælde af tvangsindlæggelse (43 personer) var tale om voksne patienter (over 18 år), hvilket svarer til 0,88 tvangsindlagte voksne patienter per 1.000 voksne indbyggere.

Opgørelsen viser også 9 tvangsindlæggelser (8 personer) af patienter under 18 år. Samlet ses det at der i alt var 0,16 tvangsindlagte patienter per 1.000 indbyggere blandt børn og unge (under 18 år) i 2022.

Alder ved tvangsindlæggelsens iværksættelsesdato

Alder er beregnet ud fra den tvangsindlagte patients fødselsdato og tvangsindlæggelsens iværksættelsesdato.

De fleste tvangsindlagte patienter (n=23, 38,9 %) (tabel 1 og figur 1) var mellem 20-29 år, næst flest tvangsindlagte patienter var under 20 år (n=14, 23,7 %).

Tabel 3: Tvangsindlagte patienters alder ved iværksættelsen af tvangsindlæggelsens i 2022

	Minimums alder	Maximums-alder	Gennemsnitsalder
År	13	73	32,4

Tabel 3 viser at den gennemsnitlige alder på tvangsindlæggelsens iværksættelsesdato var 32,4 år og variationen var fra 13 år og til 73 år.

Gennemgang af data viser forskel i gennemsnitsalder for tvangsindlagte pga. farlighed (24,6 år) og helbred (43,3 år), ligesom der er kønsforskel (mænd 36,6 år, kvinder 28,9 år).

Antal dage ved tvangsindlæggelserne

Antallet af tvangsindlæggelsesdage blev talt fra tvangsindlæggelsens iværksættelsesdato til dato for tvangsindlæggelsens ophør. Dagen for iværksættelsen og ophørsdagen for tvangsindlæggelsen er talt med.

Minimum	1
Maksimum	89
Gennemsnitligt antal tvangsindlæggelsesdage	11,6

I tabel 4 vises at den gennemsnitlige tvangsindlæggelseslængde var 11,6 dage, hvor den korteste tvangsindlæggelse var på en dag, og den længste tvangsindlæggelse var på 89 dage.

Gennemsnitlig tvangsindlæggelseslængde pga. farlighed var en smule kortere end tvangsindlæggelser pga. helbred (hhv. 7,8 dage og 16,4 dage), og mens der findes kønsforskel (mænd 13,6 dage, kvinder 9,7 dage).

2. Tvangstilbageholdelse

I dette afsnit beskrives tvangstilbageholdelserne i 2022.

"§ 11. Tvangstilbageholdelse af en person, der er indlagt på Dronning Ingrid's Hospitals psykiatriske afdeling skal ske, hvis overlægen finder, at betingelserne i § 7 er opfyldt."

Uddraget fra Inatsisartutlov nr. 11 af 12. juni 2019 om frihedsberøvelse og anden tvang i psykiatrien betyder, at en patient der i forvejen er frivilligt indlagt, kan blive tvangstilbageholdt. Dermed kan en frivilligt indlagt patient være tvangstilbageholdt flere gange i løbet af et indlæggelsesforløb.

Tabel 5: Aldersfordelingen hos tvangstilbageholdte patienter på tvangstilbageholdelsens iværksættelsesdato

	<20	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	>69	Total (%)
Helbred (kvinder)	0	3	0	0	1	2	0	6 (21,4 %)
Helbred (mænd)	3	5	2	1	0	1	0	12 (42,9 %)
Farlighed (kvinder)	0	1	0	0	1	0	0	2 (7,1 %)
Farlighed (mænd)	2	2	4	0	0	0	0	8 (28,6 %)
Total	5	11	6	1	2	3	0	28
Procent	17,9 %	39,3 %	21,4 %	3,6 %	7,1 %	10,7 %	0 %	≈100,0%

Tabel 5 viser, at der var i alt 28 tvangstilbageholdelser i 2022, fordelt på 27 patienter. 1 person blev tvangstilbageholdt 2 gange i løbet af 2022. Af de 27 var 19 mænd og 8 kvinder.

Dertil ses i tabel 5, at langt fleste tvangstilbageholdte patienter var mænd, i alt 71,5 %, og at 57,2 % af de tvangstilbageholdte patienter var under 30 år.

18 (67,3 %) af tvangstilbageholdelserne skete af helbredsmæssige grunde, mens 10 (35,7 %) af tvangstilbageholdelserne var på grund af farlighed (tabel 5).

Derudover ses i tabel 5, at i alt 5 (17,9 %) var under 20 år (<20) ud af 28 tvangstilbageholdte patienter. De indberettede oplysninger viser desuden, at der var en dreng, blev tvangstilbageholdt da han var 14 år og dermed var mindreårig ved tilbageholdelsen.

Tabel 6: Tvangstilbageholdelser iværksat i 2022 pr. 1.000 indbyggere

	Alle ³	Voksne (over 18 år) ³	Børn og unge (0-17 år) ³
Antal berørte pr. 100.000 indbyggere²	0,49	0,46	0,04

3. Unikke CPR

4. Grønlands befolkning pr. 1. oktober 2022 (tabel 1, 2022Q4) (2).

I tabel 6 ses, at der i alt var 0,49 tvangstilbageholdte patienter per 1.000 indbyggere i 2022.

De indberettede oplysninger viser at der i 26 tilfælde af tvangstilbageholdelse (25 personer) alt var 0,46 tvangstilbageholdte voksne patienter per 1.000 voksne indbyggere (over 18 år).

Opgørelsen viser også 2 tvangstilbageholdelser (2 personer) af patienter under 18 år, hvilket svarer til 0,04 tvangstilbageholdte patienter per 1.000 indbyggere blandt børn og unge (under 18 år).

Patienternes alder ved tvangstilbageholdelsens iværksættelsesdato

Tabel 7: Alder ved iværksættelse af tvangstilbageholdelse i 2022

	Minimums alder	Maximums-alder	Gennemsnitsalder
År	14	69	32,3

Tabel 7 viser at den gennemsnitlige alder på iværksættelsesdatoen var 32,3 år, hvor den yngste patient, der blev tvangstilbageholdt, var 14 år og den ældste var 69 år (tabel 7).

Gennemgang af data viser forskel i gennemsnitsalder for tvangstilbageholdt pga. farlighed (28,4 år) og helbred (34,2 år), ligesom der er kønsforskel (mænd 28,4 år, kvinder 41,6 år).

Antal dage ved tvangstilbageholdelserne

Tvangstilbageholdelsesdage blev talt fra dato for iværksættelse til dato for tvangstilbageholdelsens ophør. Dagen for iværksættelsen og ophørsdagen for tvangstilbageholdelsens ophør er talt med.

Tabel 8: Tvangstilbageholdelseslængden i 2022

Minimum	2
Maksimum	57
Gennemsnitligt antal tvangstilbageholdelsesdage	19,3

Den gennemsnitlige tvangstilbageholdelseslængde var 19,3 dage.

Den korteste tvangstilbageholdelse varede 2 dage og den længste tvangstilbageholdelse varede 57 dage (se tabel 8).

De indberettede oplysninger viser desuden, at en 32-årig blev tvangstilbageholdt i sammenlagt 35 dage i løbet af 2022 (31 + 4 dage).

Gennemgang af data viser forskel i gennemsnitlige tvangstilbageholdelseslængde (dage) pga. farlighed (13,8 dage) og helbred (22,3 dage), og mens der findes kønsforskel (mænd 22,1 dage, kvinder 12,3 dage).

3. Fiksering og fysisk magtanvendelse

Antal fikseringer eller brug af fysisk magtanvendelse opgøres ved at hver blanket med dokumentation af fiksering eller fysisk magtanvendelse tælles som en enkelt episode, uanset varighed. En patient kan opleve fikseringer eller fysisk magtanvendelse flere gange i løbet af en tvangsindlæggelse eller -tilbageholdelse.

Anvendelse af fysisk magt.

I Inatsisartutlov nr. 11 af 12. juni 2019 om frihedsberøvelse og anden tvang i psykiatrien, kapitel 6, står der:

”Anvendelse af fysisk magt

§ 24. En person, der er indlagt på en af sundhedsvæsenets institutioner, kan fastholdes og om fornødent med magt føres til et andet opholdssted på institutionen, såfremt betingelserne i § 21, stk. 2, er opfyldt. Over for personer, der er frihedsberøvet efter reglerne i kapitel 3, kan der anvendes den magt, der er nødvendig for at sikre deres fortsatte tilstedeværelse på afdelingen.”

Nedenfor i tabel 9 ses, at der var i alt 7 (5 personer) episoder med fysisk magtanvendelse i form af fastholdelse i 2022.

Data viser også at ved 3 fastholdelser (1 person) var patienten var 14 år og dermed var mindreårig ved fastholdelse.

Tabel 9: Fysisk magtanvendelser i 2022

	Fastholdelse
I alt	7
Antal patienter	5
Antal mænd	3
Antal kvinder	2
Gennemsnit alder	46,9
Alder minimum/maksimum	14/69
Minimum tid	2 minutter
Maximum tid	10 minutter
Gennemsnit længde	5 min. og 30 sek.

*2 af fastholdelserne (2 patienter) inkluderes ikke i beregningen af gennemsnitslængden, da der ikke var oplyst ophørsdato.

Den gennemsnitlige fastholdelseslængde var 5 minutter og 30 sekunder. Den korteste fastholdelseslængde var på 2 minutter og den længste var på 10 minutter (se tabel 9).

Den gennemsnitlige alder på fastholdelsens begyndelsesdato var 46,9 år, aldersvariationen var fra 14 år og til 69 år (tabel 9).

Alle 5 af fastholdelserne er uoplyst for hvilken baggrund der var for fastholdelsen.

Tvangsfiksering

I Inatsisartutlov nr. 11 af 12. juni 2019 om frihedsberøvelse og anden tvang i psykiatrien, kapitel 6, står der:

“Fiksering m.v.

Tvangsfiksering

§ 21. Som midler til tvangsfiksering må alene anvendes bælte, hånd- og fodremme samt handsker.

Stk. 2. Tvangsfiksering må kun anvendes, i det omfang det er nødvendigt for at afværge, at en patient:

- 1) udsætter sig selv eller andre for nærliggende fare for at lide skade på legeme eller helbred,
- 2) forfølger eller på anden lignende måde groft forulemper medpatienter, eller
- 3) øver hærværk af ikke ubetydeligt omfang.”

Ovenfor i tabel 9 og nedenfor i tabel 10 ses at der var i alt 54 episoder med fikseringer og fysisk magtanvendelse med bælte, remme og fastholdelse i 2022.

Fiksering med bælte

I tabel 10 vises, at der var i alt 26 episoder med bæltefiksering. I alt 20 patienter, der blev fikseret med bælte og af dem var der 13 mænd og 7 kvinder.

3 mænd blev fikseret med bælte 2 til 5 gange i løbet af indlæggelsen og i løbet af 2022.

Den gennemsnitlige alder på patienter fikseret med bælte på begyndelsesdatoen var 29,7 år, med aldersvariation fra den yngste på 13 år til den ældste på 57 år (tabel 10).

Den gennemsnitlige bæltefikseringslængde var ≈1 døgn, 12 timer og 41 minutter) Den korteste bæltefikseringslængde var på 55 minutter og den længste var på 10 døgn, 17 timer og 14 minutter (se tabel 10).

De fleste bæltefikseringer var pga. nærliggende fare, men for 7 patienter var det ikke oplyst hvilken baggrund der var for bæltefikseringen.

Dertil var der dokumenteret tilsyn på de fleste bæltefikseringerne, men i 8 tilfælde var der ikke dokumenteret tilsyn ved bæltefikseringer.

De indberettede oplysninger viser desuden, at 1 pige blev bæltefikseret da hun var 13 og en dreng var da han blev bæltefikseret 14 år og dermed var de mindreårige ved bæltefikseringen. Dertil ses i data, at der var i alt 3 remmefikseringer af umyndige (under 18 år).

	Bælte	Remme	Total
I alt	26	21	47
Antal patienter	20	14	20
Antal mænd	13	10	13
Antal kvinder	7	4	7
Gennemsnit alder	29,7	28,3	29,7
Alder minimum/maksimum	13/57	13/49	13/57
Minimum tid	55 min.	20 min.	20 min.
Maximum tid	10 døgn, 17 timer og 14 min.	16 døgn og 12 timer	16 døgn og 12 timer
Gennemsnit længde	≈1 døgn, 12 timer og 41 min.	≈1 døgn 23 timer og 25 min.	≈1 døgn, 17 timer og 29 min.

	<1 døgn	1-2 døgn	2-5 døgn	> 5 døgn
Bælte	15	9	5	1

Ovenfor i tabel 11 vises at 24 ud af 26 bæltefikseringer varede 2 døgn (48 timer) eller længere.

Fiksering med remme

I tabel 10 vises, at der var i alt 21 episoder med remmefiksering. I alt 14 patienter, der blev fikseret med remme og af dem var der 10 mænd og 4 kvinder.

Gennemsnitsalderen for patienter fikseret med remme på begyndelsesdatoen var 28,3 år, med aldersvariation fra den yngste på 13 år og den ældste på 49 år (tabel 10).

Fire patienter blev remmefikseret 2, 3 og 4 gange i løbet af indlæggelsen og i løbet af 2022.

Den gennemsnitlige remmefikseringslængde var ≈1 døgn 23 timer og 25 minutter. Den korteste remmefikseringstid var på 20 minutter og den længste var på 16 døgn og 12 timer (se tabel 10).

De fleste remfikseringer var pga. nærliggende fare, men for 8 remmefikseringer var det uoplyst hvilken baggrund der var for remmefikseringen.

Dertil var der dokumenteret tilsyn på de fleste remmefikseringerne, men i 8 tilfælde var der ikke dokumenteret tilsyn ved remmefiksering.

De indberettede oplysninger viser desuden, at 1 pige blev remmefikseret da hun var 13 år og dermed var mindreårig ved remmefikseringen. Dertil ses i data, at der var i alt 2 remmefikseringer af umyndige (under 18 år).

	<1 døgn	1-2 døgn	2-5 døgn	> 5 døgn
Remme	14	5	1	2

I tabel 12 vises 19 ud af 21 fikseringer med remme varede 2 døgn (48 timer) eller længere.

Aflåsning af døre

I Inatsisartutlov nr. 11 af 12. juni 2019 om frihedsberøvelse og anden tvang i psykiatrien, kapitel 6, står der:

” § 28. Patienten skal i forbindelse med indlæggelse på afdelingen orienteres om afdelingens indretning, herunder om forekomsten af mindre enheder på afdelingen, hvortil døren kan aflåses, hvis sådanne mindre enheder findes på afdelingen.

§ 29. Lægen kan beslutte, at der skal foretages aflåsning af døre i afdelingen, dog ikke døre til patientstuer, over for:”

Aflåsning af døre	
I alt	26
Antal patienter	20
Antal mænd	15
Antal kvinder	5
Gennemsnit alder	33,4
Alder minimum/maksimum	18/69
Minimum tid	3 timer og 30 min.
Maximum tid	29 døgn, 22 timer og 10 min.
Gennemsnit længde	10 døgn, 5 timer og 56 min.

Ovenfor i tabel 13 vises, at der var i alt 26 episoder af aflåsning af døre. Der var i alt 20 patienter, der blev berørt af aflåsning af døre, af dem flest mænd (15 mænd og 5 kvinder).

Derudover ses at den gennemsnitlige alder for aflåsning af døre på begyndelsesdagen var 33,4 år, med aldersvariation fra den yngste på 18 år og den ældste på 69 år (tabel 13).

5 patienter blev berørt af aflåsning af døre to til tre gange i løbet af indlæggelsesperioden i 2022. Den gennemsnitlige længde af aflåsning af døre var 10 døgn, 5 timer og 56 minutter. Den korteste tid ved aflåsning af døre var på 3 timer og 30 minutter og den længste var på 29 døgn, 22 timer og 10 minutter (se tabel 13).

De fleste tilfælde af aflåsning af døre var for at sikre tilstedeværelse, og 1 var på grund af ”Utilsiget fare”.

Det var i 2 tilfælde uoplyst hvilken baggrund der var for aflåsning af døre.

De indberettede oplysninger viser desuden, at der var ingen mindreårige ved aflåsning af døre. Dertil ses i data, at der var i alt 5 episoder (4 patienter) med aflåsning af døre med patienter der var teenager (alder mellem 13-19 år).

Tvangsbehandling med beroligende medicin

I Inatsisartutlov nr. 11 af 12. juni 2019 om frihedsberøvelse og anden tvang i psykiatrien, kapitel 4 og 6 står der:

§ 25. Er det af afgørende betydning for bedring af en meget urolig patients tilstand, kan en læge bestemme, at patienten om fornødent med magt indgives et beroligende middel.”

Tabel 14: Fysisk magtanvendelser i 2022

Antal patienter der blev tvangsbehandlet med beroligende medicin	
I alt	46
Antal patienter	21
Antal mænd	15
Antal kvinder	6
Gennemsnit alder	36,8
Alder minimum/maksimum	17/69

I tabel 14 vises, at der var i alt 46 episoder af tvangsbehandling med beroligende medicin. 11 patienter blev givet beroligende medicin under tvang 2 til 7 gange i 2022.

Den gennemsnitlige alder for patienter der blev tvangsbehandlet med beroligende medicin på begyndelsesdatoen var 36,8 år, med aldersvariation fra den yngste på 17 år og den ældste på 69 år (tabel 14).

Data viser desuden, at der ikke var mindreårige (under 15 år) der blev tvangsbehandlet med beroligende medicin, men at der var 2 teenagere (alder mellem 13-19 år) der blev tvangsbehandlet med beroligende medicin.

Referencer:

1. Årsstatistik 2022 – Grønlands Politi
<https://politi.gl/-/media/mediefiler/gl/dokumenter/aarsstatistik-2022.pdf>
2. Grønlands befolkning pr. 1. oktober 2022 (tabel 1, hele landet)
<https://stat.gl/dialog/main.asp?lang=da&sc=BE&colcode=o&version=202204>

Henrik L. Hansen / Dorthe Kreutzmann

Landslægeembedet, marts 2024